

Forfatter: Falster, Christian

Titel: Udrag fra LÆRDOMS LYSTGAARD ELLER ADSKILLIGE DISCURSER FØRSTE PART

Citation: Falster, Christian: "Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor", i Falster, Christian: *Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor*, udg. af JØRGEN OLRİK , 1919-20, s. 77. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-falster01-shoot-idm140591135121648/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Lærdoms Lystgaard eller Adskillige Discursor

siger⁷⁾: *At efterforske de naturlige Tings Aarsager, eller at ville vide, om Solen er saa stor som den synes eller om den er mange Gange større end hele denne Jord; fremdeles, om Maanen er kugledannet eller huul, og om Stjærnerne sidde fast paa Himlen eller i frit Løb bevæge sig gennem Luften; af hvilken Størrelse og hvilken Materie Himlen selv er; om den er rolig og ubevægelig eller drejes rundt med utrolig Hastighed; hvor stor Jordens Tykkelse er, eller paa hvilket Grundlag den holdes i svævende Ligevægt: at ville begribe alt dette, siger jeg, ved Discurser og Gætninger er sandelig ganske som om vi vilde afhandele, hvordan vi tænke os en By hos et eller andet fjært Folk, som vi aldrig have set, og hvoraf vi aldrig have hørt andet end Navnet; etc.*

XVII

BORGERLIG FORARGELSE VED
UDENLANDSREJSE.

FOR en fornem ung Mand^{a)}, hjemkommen fra en Udenlandsrejse, gjordes af hans Nærmeste et Velkomstgilde, hvorved ogsaa jeg var tilstede, vel ikke indbudet, men i Følge med en anselig og høj-lærd Velynder^{b)}. Jeg gik ind i Spisestuen og hen til den unge Mand for høflig at formelde ham min Respect; men han stirrede paa mig med højt optrukne Bryn og hverken bøjede Hovedet eller mælede et Ord, saa det var mig som om jeg havde mødt en Mand der var falden ned fra Maanen eller

4**

kommen fra Planeten Saturno, uvidende om Manererne her hos os paa Jorden. Meget forbausset trak jeg mig tilbage til min Velynder som til et Tilflugtssted. Ait var højt forunderligt, ogsaa Domestiquernes Betjening. Den berejste Mand frembød for nogle et saare tilløkkende, for andre et saare latterligt Syn, idet han tiltrak sig de fleste Kvinders Forundring og Blikke, men i al Stilhed paadrog sig de visere Mænds Spot. Ingen havde han fortroligere Omgængelse med end sit eget Contrafej i Spejlet, hvor han med største Omhu iagttog Skabning, Klæder og Fagter, i hvilke Henseender han var overbevist om at intet kunde være fuldkomnere og stadseligere end han. Man begyndte at sætte sig tilbords, men han førte alene for sig selv det store Ord over Bordet og brillerede ved sin Declamation^{c)}. Summen af hans pralende Opremsning var denne: At han overalt, til sin og Fædrelandets Hæder, havde ført et prægtigt Levned med stor Bekostning; at han flittig havde besøgt den Hamburgiske Skueplads og dér med utrolig Glæde hørt hin navnkundige *Conradinam*^{d)}; i Haag havde han efterladt sig dybt Savn i Værtshusene; i England var han bleven saa svækket i Kræfter ved Elskovs Omgængelse, at han ej uden Fare undslap af Lægernes Hænder; i Paris havde han paa een Aften tabt fem hundrede Gylden i Spilleselskab; i Neapel havde han duelleret med en Medbejler paa Grund af et til en Veninde skænket lidet Contrafej; i Rom havde han ivrig studeret *Pasquinno*^{e)}; i Verona havde han i den hellige Jomfrus Kirke

set Reliquier af det *Asen* hvorpaa Christus red, hvilke opbevares i Bugen af et kunstigt Æsel og to eller tre Gange om Aaret føres rundt i højtidelig Procession; i Lucca havde han i Cathedral-Kirken faaet forevist hint højt navnkundige Billede af *den Korsfæstede*, kaldet *Volto Santo*, som var paabegyndt af Nicodemo og fuldendt af Englene, etc. etc. — Til og med løj vor Mand kendeligt, som dette bundfængelige Folkefærd har for Skik: han sagde nemlig at hin navnkundige Billedstøtte af *Jomfruen fra Orléans* var støbt i Guld; at Paris er større end Jylland; at han ofte havde talt med Paven i Rom om Kirkens og Fædrelandets Sager, og at han havde lovet ham Purpuren, hvis han vilde sige sig fra sit Folks Gudstjeneste; at Lyden af Klokkerne i Erfurt kunde høres saa langt som i tyve tyske Miles Afstand, og at dens Knebel var tresindstyve Fod lang, etc. etc. Hertil kommer, at intet i Fædrelandet duede i hans Øjne: Manererne, Lovene, Studeringerne, Lærdommen, Krigsvæsenet, Dragten, Levemaaden, Førstanden, ja selve Luftens og Jordens Natur, saa at han storagtig syntes at efterligne hvad *Alphonsus X*, Spaniens Konge, ugudelig siges at have udtalt: »*Hvis jeg havde været tilstede ved Skabelsen, vilde jeg have sat bedre Skik paa Verden*«¹⁾. Ikke at tale om den Foragt for det fædre Sprog, som han ej utydeligt lod sig mærke med; thi han taite ej andet end udenlandske Tungemaal, mest Fransk, hvis Smitte nu fordærver hele Norden. Omsider, da Kedsomhed sneg sig ind i Tilhørernes Sind, blev Maaltidet meget belejligt sluttet, og jeg

gik træt hjem, mere fyldt med Løgne end med Føde. — Næste Dag kom jeg atter til min Velynder og spurgte ham frimodig, hvad han tyktes om Gaarsdagens Declamator. Han svarede ud af sin Oprigtighed og Klogskab: »Dette er Fædrelandets Løn, hvilket sender hine utaknemlige Gæster ud fra sit Skød til de Fremmede; dette er Fædrelandets og Slægtinges Besoldning, hvilke saa vidt bære over med de unge Mænds Skalkhed, at de lade dem saa skammelig sætte Formue og Fædreneer over Styr; dette er vor Ungdoms Profit, hvilken uvittig fortroes til fremmede Lande og vender hjem med Pungene tømte for Guld, Hovederne for Kundskaber, men Sindene fulde af barnagtig Hofærdighed, og som siden enten fordømmes til et eller andet Eiland eller herhjemme ofte ældes i Armod uden Æresamter og Tjenester; dette er visse- lig, efter min Mening i hvert Fald, en uhyre *borgerlig Forargelse*. Thi, ikke sandt? Naar de Udgiftsposter ret lægges sammen, som een Privatmand — ikke at tale om de velbyrdige Herrer, hvis *Dépenser* ofte end ikke en Gouverneur er i Stand til at bære — aarligt har i tusindvis, en anden ottehundredvis, en tredje firehundredvis, forspildes ynkelig mange Summer, som kunde være Fædrelandets Sag til Lindring, Hjælp eller Zir, ja kunde være en stor Skat og Indkomst, hvis hine ubændige Udfarter saa vidt bleve holdte i Ave, at ingen kunde rejse i fremmed Land, uden at han var udsendt af Regenten selv i en eller anden bestemt Forhaabning, til en eller anden særdeles Profit for Fædre-

landet. Jeg vilde ønske, sagde han fremdeles, at vor unge Mand rejste — ikke som en unyttig Beskuer til Italien, hvorfra ingen Fare truer os, men som en udspejdende Beskuer til vore Nabolande, med hvilke vi kun have en usikker Fred. Disse ligger det os sandelig Magt paa at kende grundig, nemlig hvilke locale Bekvemheder eller Besværigheder de have, hvilke Befæstninger, med hvilke Kunster og Love de regeres, hvilken Dyd eller Last, Magt eller Svaghed der findes hos Folket, hvorlunde Hæren er udrustet, etc. etc. — Saalunde disputerede min Velynder ypperligt om dette Onde, og lovpriste ydermere den Forordning ikke blot af nogle Regenter i Preussen og Frankrige nu om Dage, men ogsaa af den gamle Laconiske Republique, hvis Borgere ej havde Lov til at rejse udenlands²⁾, for ej at lære fremmede Sæder og uskikkelig Levevis, saaledes som Lacedæmonieren *Pausanias*, der længe havde opholdt sig i Persien og aldeles gik over til Persernes Sæder, saa at han omsider søgte at bringe sit Fædreland og hele Grækenland i Trældom; lige saa *Leonidas* og *Lysander*³⁾; til hvilke kunne lægges de Exempla som omtales af den berømtmelige Mand *Gottlieb Samuel Treuer* i hans *Borgerlige Øvelse om ved Loven at indskrænke og regulere Tildelingen til Udenlandsrejse, til Gavn for de øverste Befalende og for Riget*⁴⁾.
